

Türkiye’de Akıllı Telefon Kullananların Tüketim Davranışı: Bebek Patlaması Kuşağı Üzerinde Nitel Bir Araştırma

Doç. Dr. Figen Ebren

Akdeniz Üniversitesi İletişim Fakültesi Halkla İlişkiler ve Tanıtım Bölümü Kampus
07058 Antalya TÜRKİYE Tel: 0.242.227 59 87

Meltem Güler

Akdeniz Üniversitesi İletişim Fakültesi Halkla İlişkiler ve Tanıtım Bölümü Kampus
07058 Antalya TÜRKİYE

ÖZET

Son birkaç yıl içinde, milyonlarca kullanıcı normal telefonlardan akıllı telefonlara geçiş yaptı. Akıllı telefon kullanımı farklı kullanıcılar arasında farklılık gösteriyor ve günde birkaç saat ile 14 saat arasında değişiyor. Akıllı telefonlar, farklı özellikleri sayesinde davranışsal müdahale iletimi için iyi birer aday. Öncelikle, bireyler tarafından çok büyük önem verilen taşınabilir cihazlar oldukları için gün boyunca açık bırakılma eğilimi olmaktadır. Akıllı telefon uygulamalarıyla ilgili olarak geçerlilik ve kabul edilirlilik cesaret verici düzeyde bulunmaktadır. Kullanıcı bakış açılarının incelemesi genellikle kısıtlı ve oldukça yüzeysel bir şekilde yapılmıştır. Kullanıcıların deneyimlerini, görüşlerini ve kullanım şekillerini tarif etmelerine olanak sağlayan derinlikli, niteliksel araştırma sayısı çok az. Bazı önemli noktalara daha önceki araştırma çalışmalarında değinilmiş. Öncelikle, yaşça daha büyük yetişkinlerin uygulamaları nasıl algıladıkları ve davranışsal değişim için nasıl kullandıklarıyla alakalı araştırma sayısı neredeyse yok denecek kadar az. Bu kullanıcı kesimi için müdahalelerin geliştirilmesini tartışan birkaç rapor mevcut. Akıllı telefon bağımlılığıyla ilgili bilgilerin eksikliği göz önünde bulundurulduğunda, niteliksel bir yöntem kullanılması uygun görüldü. Akıllı telefonların bağımlılık yapıcı kullanımlarıyla alakalı öncüller, davranışlar ve sonuçları araştırmak için tümevarımsal bir strateji benimsenmiştir. Çalışmada tüm katılımcılara kısa bir soru formunda sorular yöneltilerek demografi, yaşam tarzları ve akıllı telefonlarla ilgili bilgiler edinildi. Katılımcılar 6 kadın ve 6 erkekten ibaretti. Katılımcıların akıllı telefon bağımlılık seviyelerini daha objektif bir şekilde değerlendirebilmek adına, her bir oturum, *Vaghefi* vd. (2016) tarafından geliştirilen bir röportaj takvimi rehberliği eşliğinde yürütüldü. Programlama iki araştırmacı tarafından doğrulandı. Uyuşmazlıkları çözmek için oybirliği yaklaşımı benimsendi. Veri analizi sonucu bazı örüntüleri tanımlandı ve akıllı telefon kullanıcılarının profilleri ayrıştırıldı.

Anahtar kelimeler: Akıllı telefonlar, bebek patlaması kuşağı, Türkiye, nitel araştırma, tüketici davranışı

Consumer Behavior of Smartphone Users in Turkey: A Qualitative Research on Baby Boomers

ABSTRACT

Over the last few years, millions of users have switched from regular phones to smartphones. Smartphone usage varies considerably between different users, ranging from a couple of hours to 14 hours per day. Various features of smartphones make them good candidates for the delivery of behavioral interventions. First, as portable devices that are highly valued by individuals, they tend to be switched on and remain with the owner throughout the day. The literature on smartphone app feasibility and acceptability is encouraging. The exploration of user viewpoints has often been limited and fairly superficial. There is little in depth, qualitative research allowing users to describe their experiences, views, and usage patterns. Several important areas are inadequately addressed by previous research. First, there is an absence of research on how older adults perceive and use apps for behavior change. Few reports exist discussing the development

of interventions for this population. Given the lack of knowledge about smartphone addiction, the use of a qualitative method was deemed appropriate. We adopted an inductive strategy to investigate the antecedents, behaviors and outcomes associated with smartphone addictive use. A total of 12 participants were recruited. All participants completed a brief questionnaire providing demographic, lifestyle, and smartphone-related data. Participants comprised of 6 females and 6 males. Each session was guided by an interview schedule adapted from the Questionnaire of *Vaghefi et al. (2016)* to assess more objectively the level of smartphone dependence of our interviewees. The coding was validated by two researchers. A consensus approach was used to resolve discrepancies. From our data analysis, we identified some patterns and could distinguish profiles of smartphone users.

Keywords: Smartphones, Baby boomers, Turkey, Qualitative Research, consumer behavior.

1.GİRİŞ

Akıllı telefonlar sadece günlük yaşamın değil iş yaşamının da vazgeçilmez unsurları haline gelmiştir. Son yıllarda yapılan araştırmalar, akıllı telefon kullanımının giderek arttığını göstermektedir. Artık akıllı telefonlar, sıradan mobil telefonların sağladığı özelliklerin yanı sıra, bilgisayarların yapabildiği çoğu işlemi yerine getirebilmektedir ve maliyet tasarrufu ve verimlilik başta olmak üzere işletmelere çok sayıda faydası olan aygıtlar haline gelmiştir.

Akıllı telefonların hayatımızdaki artan önemi, son dönemde birçok araştırmacının da konusu olmuştur ve bu konuda yapılan araştırmaların sayısı artmaktadır. (Aldhaban, 2012'den aktaran Ada ve Tatlı, 2012).

Her ne kadar literatür, cep telefonu bağımlılığının başlangıcında ve farklı seviyelerindeki bireysel farklılıkları değerlendiren klinik çalışmalarla dolu olsa da, telemetrik verilerle belirlenen bağımlılık ile bağdaştırılan davranışlara dair gerçekçi bir inceleme sunan çok az sayıda çalışma vardır (Tossell, 2012).

2. Kuramsal Çerçeve

2.1. Öz Belirleme Kuramı'na (Self-Determination Theory) göre insanların üç temel psikolojik ihtiyacı vardır. Bu ihtiyaçlar özerklik, yeterlilik ve ilişkili olma olarak ifade edilmektedir. Özerklik ihtiyacı bireyin faaliyetlerindeki seçme özgürlüğünü ifade etmektedir. Bu, bireyin davranışlarını belirleyebilmesi ve bağımsız olarak karar verebilmesi anlamına gelmektedir. Bu bağlamda birey seçme şansına sahip olduğu ölçüde bu ihtiyaçlarını karşılamaya çalışmaktadır (Deci ve Ryan 1985-2005'den aktaran Sarı vd., 2011).Bireyin özgür faaliyetlerde bulunabilme arzusu farklı kültürlerde farklı yorumlanabilmekte, farklı biçimlerde ve derecelerde doyurulmaktadır (Çankaya, 2009). Bireyin içinden gelerek bir faaliyette bulunması, bunu yapabilmek için seçim yapması ve seçimlerinin sonuçlarını kabullenmesi gerekmektedir. Birey, bir faaliyette bulunurken sosyal olaylardan (geri bildirim, iletişim, ödül) etkilenmekte ve sonucunda ortaya çıkan yeterlilik duygusu da içsel güdülenmeyi artırmaktadır (Ryan ve Deci, 2000'den aktaran Sarı vd., 2011).

2.2. Kuşak Kavramı ve Kuramı

2.2.1. Bireyler arası farklılıklardan dolayı ortaya çıkan kuşak/jenerasyon kavramı; tarihsel, sosyolojik, psikoloji ve yönetim bilimi gibi sayabileceğimiz disiplinler açısından önemli araştırma ve çalışma alanlarını ortaya çıkmasına olanak sağlamıştır. Böylelikle dünya genelinde yapılan çalışmalardan ülke ve kültürel farklılıklar bazında kuşak ayrımları tanımlanmış ve kültürel olgulara göre sınıflandırmalar yapılmasına olanak sağlamıştır. Bu sınıflandırmalar ve tarihsel aralıklar, sosyal olaylar ve kültürel etkilere göre farklılık gösterdiği yazınlarda karşımıza çıkmaktadır. Bu tanımlamalar genel olarak, *Gelenekselciler*, *Sessiz Kuşak*, *Baby Boomer Kuşağı*, *X Kuşağı* ve *Y Kuşağı* ve yeni gündeme gelmeye başlayacak olan *Z kuşağını* içine alarak yapılmıştır. Birbirinden farklı özelliklere sahip olan bu kuşakların birlikte yaşıyor olmaları, sahip oldukları kültürel

zenginlikleri ve kolektif bilinç paylaşımı ile birlikte, başta iletişim sorunu olmak üzere pek çok sorunları ve çatışmaları beraberinde getirmektedir (Adıgüzel, 2014).

2.2.2. KUŞAK KURAMI

Kuşak gruplamaları kuramı ya da kuşaklar kuramı ilk olarak bir Alman Sosyoloğu olan Karl Mannheim tarafından 1928 yılında yazdığı bir kitapta ileri sürülmüştür (Taylor, 2008). Ancak günümüz kuşaklarını içine alan sınıflandırma ve tartışmalar ilk olarak Inglehart (1997'ye atfen Lester vd., 2012) tarafından daha sonraları da Strauss ve Howe (1991) tarafından yayımlanan kitapla ivme kazanmaya başlamış ve kimi araştırmacılar tarafından bu kuram “**Strauss-Howe Kuşak Kuramı**” olarak adlandırılmıştır. Kurama göre belli dönemlerde doğup büyüyen ve aynı yaş grubu içerisinde yer alan bireylerin benzer davranış özellikleri gösterdiği ve her yeni kuşakla bu davranış özelliklerinin değişebildiği öne sürülmektedir (Moss, 2010). Olaylardan sonra değil ama olayların meydana geldiği yıllar süresince bireylerin biçimlenmesi tamamlanmaktadır. Bu yüzden belli bir zamanda doğan ve aynı yaş grubu içerisinde yer alan kişiler, tipik bir takım benzer eğilimleri ve benzer bilişsel davranışları paylaşabilirler. Dahası, bu etkilerin zamanla devam edebileceği de varsayılmaktadır (Moss, 2010'dan aktaran Aslan vd., 2015).

Çalışmada örneklem 1946-1964 yılları arasında doğan kişilerden seçildiği için burada bebek patlaması kuşağına özgü özelliklere yer verilmektedir.

2.2.3. Bebek Patlaması (Baby Boomers) Kuşağı

II. Dünya Savaşı'nın hemen sonrasındaki nüfus patlaması yıllarında doğan nesiller bu kuşağı ifade eder. Ekonomik refahın yavaş yavaş yükseldiği bu dönemde ülkelerin siyasi, politik ve ekonomik yapılarında görülen ciddi değişiklikler, bu kuşağın düşünce yapısını da etkilemiştir. Ayrıca bu kuşağın sınırlarının belirlenmesinde ülkeler ve kültürlerarası farklılıklar bulunmaktadır (ERC Raporu, 2011).

ERC 2011 Raporu'na göre bu kuşak, çalışkan, idealist, kararlarında uyumlu bir yapıya sahiptir. Ayrıca bu kuşağa atfedilen yetki duygusu, işkolik ve bencillik gibi bazı olumsuz özelliklere sahip olduğu ifade edilmektedir. Zor işe ve uzun saatler çalışmanın önemine inanan bu kuşak üyeleri uzun dönemli istihdam anlayışıyla çalışmaktadırlar. Kendi kendilerini motive edebilen ve takdir edilmekten hoşlanmayan bir yapıya sahip oldukları söylenebilir. Maaş öncelikli tercihleridir. Takım çalışmaları ve takım toplantılarına önem verirler.

Türkiye'de II. Dünya savaşı sırasında ya da hemen sonrasında doğan bu kuşak, soğuk savaş kuşağı olarak da bilinmektedirler. Savaş günlerinin ardından yaşanan nüfus patlaması ile birlikte aynı eğlenceye düşkünlükleriyle bilinmektedirler. Ayrıca lüks harcamaların arttığı dönemde büyüyen bu nesil, “kuralcı” olarak tanımlanmaktadır.

Bu kuşak dünya genelinde diğer kuşaklara göre varlıklı bir topluluk oluşturuyorlar. Teknolojinin kimine yakın kimine göre ise uzak olduğu söylenebilir. Daha çok politika, evcil hayvan bakıcılığı, doğa, kitap okuma ve kişisel sağlık bakımı gibi konularla ilgileniyorlar <http://www.mobilike.com/nesilden-nesile-mobil/?lang=tr>

3 Dünya'dan ve Türkiye'den Örnek Çalışmalar

Akıllı telefonların hayatımızdaki artan önemi, son dönemde birçok araştırmacının da konusu olmuştur ve bu konuda yapılan araştırmaların sayısı artmaktadır. Park ve Chen (2007) yaptıkları araştırmada doktor ve hemşirelerin akıllı telefon kullanımını etkileyen motivasyonel faktörleri incelemiştir. Bu araştırmacının bulgularına göre, kullanılabilirlik ve akıllı telefon kullanımına yönelik tutumlar, akıllı telefon kullanım niyetini pozitif olarak etkilemektedir. Bodker vd. (2009), bireylerin içsel ve dışsal değerlerinin akıllı telefon kullanımını ne yönde etkilediğini incelemiş olup, akıllı telefon ve diğer kablosuz mobil

aygıtların tasarımı için önerilerde bulunmuşlardır. Chen vd. (2009), dağıtım hizmetleri ile ilgili bir işletmede yapılan araştırmada, bilgisayar öz-yeterliliğinin akıllı telefon kullanımını, akıllı telefon kullanımına yönelik tutumlar üzerinden dolaylı olarak etkilediği sonucuna ulaşmışlardır. Bao vd. (2011) büyük bir işletmenin çalışanlarının akıllı telefon kullanımları ile ilgili yaptıkları çalışmada, bilgisayarlar ile karşılaştırıldığında, akıllı telefonların okumayı hızlandırdığı, fakat metin girişini yavaşlattığı sonucuna varmışlardır. Kang vd. (2011) genel kullanıma yönelik yaptıkları çalışmada, kullanışlılığın akıllı telefon kullanım niyetini pozitif yönde etkilediği sonucuna varmakla birlikte, kullanım kolaylığı ve akıllı telefon kullanım niyeti arasında anlamlı bir ilişki tespit edememiştir. Lane ve Manner (2011) ise kişilik özellikleri ve akıllı telefon sahipliği ve kullanımı arasındaki ilişkiyi tespit etmeye yönelik çalışmalarında, dışadönük bireylerin akıllı telefona sahip olmaya ve kullanmaya daha yatkın oldukları sonucuna varmıştır (Ada vd., 2012).

Bazı araştırmacılar bu terimi, farklı kavramları ölçen köklü ölçekler aracılığıyla cep telefonu aşırı kullanımına uygulamayı denemişlerse de, bazıları akıllı telefonları da kapsayan ve internet bağımlılığını ölçen yeni ölçekler geliştirmiştir. Örneğin Bianchi ve Philips (2005), madde bağımlılığının bir belirtisi olan davranışsal değişim aracılığıyla teknoloji bağımlılığını incelemişlerdir. Amerikalı yetişkinlerin büyük çoğunluğunun her gün akıllı telefonlarını kullandığı göz önünde bulundurulduğunda (Brenner, 2013), insanların bu cihazlara olan bağımlılıkları, kullanıcıların kendi kablosuz medya cihazına her yerde ve her zaman erişebildikleri bir bağlı olma kültürü yaratmıştır (Cheever vd., 2014).

4 Araştırma

4.1. Araştırmanın Amaç ve Önemi

İnternet bağımlılığına benzer şekilde, akıllı telefonların artan kullanım oranı ve bu telefonların pek çok özelliği içermesi nedeniyle bu kez de akıllı telefon bağımlılığı ortaya çıkmıştır. Akıllı telefonlar, farklı özellikleri sayesinde davranışsal müdahale iletimi için iyi birer aday. Öncelikle, bireyler tarafından çok büyük önem verilen taşınabilir cihazlar oldukları için gün boyunca açık bırakılma eğilimi olmakta. Akıllı telefon uygulamalarıyla ilgili olarak geçerlilik ve kabul edilebilirlik cesaret verici düzeyde olduğu görülmektedir. Kullanıcı bakış açılarının incelenmesi genellikle kısıtlı ve oldukça yüzeysel bir şekilde yapılmış. Kullanıcıların deneyimlerini, görüşlerini ve kullanım şekillerini tarif etmelerine olanak sağlayan derinlikli, niteliksel araştırma sayısı çok az. Bazı önemli noktalara daha önceki araştırma çalışmalarında değinilmiş. Öncelikle, yaşça daha büyük yetişkinlerin uygulamaları nasıl algıladıkları ve davranışsal değişim için nasıl kullandıklarıyla alakalı araştırma sayısı neredeyse yok denecek kadar az. Bu kullanıcı kesimi için müdahalelerin geliştirilmesini tartışan birkaç rapor mevcut (Demirci, vd., 2014). Akıllı telefon bağımlılığıyla ilgili bilgilerin eksikliği göz önünde bulundurulduğunda, niteliksel bir yöntem kullanılması tercih edilmiştir. Bu çalışmada bebek patlaması kuşağının akıllı telefon kullanıcı davranışları nasıl gerçekleşmektedir? sorusuna cevap aranmaktadır.

4.2. Araştırmada Kullanılan Yöntem

Akıllı telefon bağımlılığıyla ilgili literatürdeki değişkenlik, teknoloji bağımlılığının kavramsallaştırılmasıyla alakalı belirsizliğe ve klinik çalışmalarda kafa karıştırıcı davranışlar ve sonuçlarla alakalı sorunlara mal edilmiştir (James, 2012). Bağımlılığın tam olarak tanımlanmasındaki güçlük nedeniyle bazı araştırmacılar bu davranışlarla alakalı olarak daha az tartışmalı bir takım tanımlar benimsemiştir; bunlara örnek olarak “problemlili cep telefonu kullanımı” ve “akıllı telefon bağımlılığı” verilebilir. Her ne kadar bu tanımlar, bağımlılığın klinik anlamıyla bağlantılı olumsuz çağrışımlar taşımaları da, bu terimi kullanmayı seçmemizin nedeni, aynı anda hem pekiştirici hem de potansiyel olarak sorunlu davranışları tanımlamasıydı (Tosel, 2015).

FENOMENOLOJİ

Fenomenoloji (olgubilim) ya da **görüngübilimin**, bir **felsefe akımı** olmaktan çok bir **yöntem** olarak tarif edilmiş yaygındır. Fenomenoloji, her şeyden önce, *fenomeni*, yani dolaysız olarak verilmiş olanı betimlemeye dayanan bir *yöntemdir* çünkü. 20. yüzyıl felsefesinde ve kuramsal tartışmalarında etkili ve belirleyici bir yere sahiptir. Heidegger'den Sartre'a, Frankfurt Okulu'ndan Foucault'a ve postmodern düşünürlere kadar pek çok düşünür ve felsefe eğiliminde etkisi görülür. Fenomenolojik yaklaşım bireysel evrenin araştırılmasıdır. Yani fenomenoloji yaklaşımının temelini bireysel tecrübeler oluşturmaktadır. Bu yaklaşımda araştırmacı katılımcının kişisel (öznel) tecrübeleri ile ilgilenmekte, bireyin algılamaları ve olaylara yükledikleri anlamları incelemektedir. <https://tr.m.wikipedia.org/fenomenoloji>

Fenomenolojik analiz; katılımcı tarafından tecrübe edilmiş bir olguya ilişkin psikolojik özü elde etmeye çalışır. Nitel araştırmalarda kullanılan muhakeme süreci algısal olarak parçaları bir araya getirerek bir bütün yaratmayı gerektirmektedir. Bu süreç sonunda "anlam" ortaya çıkar. Ancak her bireyin algısı farklı olduğu için ortaya değişik anlamların çıkması olasıdır. Buna karşılık fenomenolojik yaklaşımda olgulardaki gerçekliğin tanımlanması amaçlanmaktadır. Fenomenolojide tecrübe doğrudan ilk elden araştırılmaktadır. Yani tecrübeyi yaşamış ya da yaşayan kişilerden veri toplanmaktadır (Baş, 2013).

Olgubilim araştırmalarında veri kaynakları araştırmacının odaklandığı olguyu yaşayan ve bu olguyu dışı vurabilecek veya yansıtabilecek bireyler ya da gruplardır. Olgubilim araştırmalarında başlıca veri toplama aracı görüşmedir (Yıldırım, 2013).

4.3. Örneklem

Akıllı telefonların bağımlılık yapıcı kullanımlarıyla alakalı öncüller, davranışlar ve sonuçları araştırmak için tümevarımsal bir strateji benimsenmiştir. Çalışmaya katılan tüm katılımcılardan *Vaghefi* vd. (2016) tarafından geliştirilen soru formundaki sorulara cevap vermeleri istenerek demografi, yaşam tarzları ve akıllı telefonlarla ilgili bilgiler edinildi. Katılımcılar üniversite mezunu, hala aktif çalışmakta olan beyaz yakalı 6 kadın, 6 erkekten ibaretti. Katılımcıların akıllı telefon bağımlılık seviyelerini daha objektif bir şekilde değerlendirebilmek adına, her bir görüşme katılımcılarla yüzyüze görüşme şeklinde iki araştırmacı tarafından gerçekleştirilmiştir. Uyuşmazlıkları çözmek için oybirliği yaklaşımı benimsendi.

4.4. BULGULAR

Geçmiş çalışmalar, kablosuz mobil cihazların modern gündelik hayata dahil olmalarından en fazla etkilenenlerin yahut etkilenme olasılığı olanların belirlenmesinde yaş, cinsiyet, sağlık durumu gibi olası faktörleri incelemiştir. Teknoloji kullanımı üzerine yürütülen bir çalışmada, Rosen v.d. (2012), gençlerin % 60'tan fazlasının, özellikle de iNesli (90'larda doğanlar) ve İnternet Çağı'nda (1980'lerde doğanlar) doğanların akıllı telefonlarını her 15 dk.'da bir yahut daha sık kontrol ederken X Nesline mensup olanların (1965 ve 1979 arasında doğanlar) % 40'ının ve BabyBoomer nesline mensup olanların (1946 ve 1964 arası doğanlar) %20'sinden azının böyle bir davranış sergiledikleri ortaya konmuştur. Ayrıca, Walsh v.d. (2010), cep telefonlarıyla ilgili geçmişte yürütülen çalışmaların genellikle kullanım sıklığına odaklandığını ve insanların cihazlarıyla mobil bir bilgisayar olarak kurdukları etkileşimi ve cep telefonlarını kullanmadıklarında da bilişsel olarak ne denli onunla meşgul olduklarını yeterince ölçmediğini ortaya koymuştur (Cheever vd., 2014).

Literatürle bu bulgular benzerlik göstermektedir. Yapılan çalışmaya göre, akıllı telefon kullanıcıları için 4 farklı profil belirlenmiştir (Lapointe 2013). İlk profil muhtemelen klinik bağımlı olarak tanı konulan ve tipik bağımlı kullanıcı karakteridir ki bu grup "**Addicts**" olarak isimlendirilmiştir. Ortalama olarak akıllı telefonlarını günde 5.24 saat kullanmaktadırlar. Onların çoğunluğu işleriyle ilgili olarak telefonlarını kullanmakta, sosyal ilişkilerini işe dönüştürmekte ve telefon kullanımlarını azaltmak isteseler de bunu başaramamaktadırlar. Bu çalışmada 12 katılımcının 5'i bağımlı olarak belirlenmiştir.

İkinci kullanıcı profili takipçi (**Copycats**) dir ve 12 katılımcının 2'si takipçi olarak belirlenmiştir. Telefon kullanım süreleri günde ortalama 3.73 saattir. 12 katılımcının

2'sinin üçüncü profil düzenliler (**Regulars**) grubunda olduğu belirlenmiştir. Diğerlerine göre daha az bağımlı davranış sergilemekte olan bu grup günde ortalama 1.99 saat akıllı telefon kullanmaktadır. Son olarak, 12 katılımcıdan 3'ü ılımlı (**moderate**) profil olarak belirlenmiştir ve en az bağımlılık davranışı sergileyenlerdir. Kullanım süreleri ortalama günde 1.76 saattir. Tüm bu profillerin temel benzerlikleri vardır, ancak anahtar olan konu problematik davranışlardır.

BAĞIMLILIK DAVRANIŞLARI:

Akıllı telefonlar artık son teknoloji ürünü olmaktan çıkıp insanların hayatlarında bir gereklilik halini almıştır. Akıllı telefon kullanıcıları için cihazları, sabah uyandıklarında ilk ve yatmadan önce son baktıkları şeydir (Lee vd., 2014). Oulasvirta vd., 2012, çalışmalarında katılımcılarının telefonlarını günde 34 kez kontrol ettiklerini ve bu kadar sık kontrol etmelerine gerek olmadığı halde bir alışkanlık haline geldiği için böyle davranmaya devam ettiklerini ortaya koymuşlardır. Aşırı kullanma ve cevapsız çağrı yahut mesaj var mı diye sürekli kontrol etme davranışları dürtüsel davranışa dönüşebilir ve hatta akıllı telefon kullanıcıları için cep telefonu bağımlılığına dahi dönüşebilir (Bianchi ve Phillips, 2005).

Katılımcıların %92'si derste veya toplantıda telefonlarının açık olduğunu ancak sessize aldıklarını ifade etmiştir. Aileyle veya arkadaşlarla dışarıda beraberken veya onlarla yemekten %58'i telefonlarını kullandığını, fotoğraf çekmek, yer bildirmek, çağrılara cevap vermek için telefonlarıyla meşgul olduklarını söylemişlerdir. Aslında katılımcıların büyük bir kısmı sosyal alanlarda, derste, toplantıda, aile veya arkadaşlarla beraberken telefon kullanımını ve onunla meşgul olmayı saygısızlık olarak görmektedir. Ancak bağımlıların tamamı saygısızlık olarak görse bile **onların %80'i** telefonlarını bu ortamlarda kullanmaktadır. (Düzenlilerin %50'si, Takipçilerin %50'si, İlimlilerin %33'ü kullanıyor). Bağımlılar için bu problematik bir davranış olarak ortaya çıkmaktadır.

“Sosyal alanlarda çok gerekliyse telefonu kullanırım. Onun haricinde kullanmamaya dikkat ederim, çünkü saygısızlık olarak görürüm. Eşim onun yanında çok kullandığım için ikaz etti. “Sana ne!” dedim, onu da alıstırdım.”

Cangül, 53, Antalya, Samsung bağımlı (**addict**)

“Toplantı-sinema/tyatro gibi ortamlarda sessizedir, acilse mesaj atarım. Arkadaş-aile ortamlarında öylesine arada bakarım, ama asla uzun sürelerle bakmam, saygısızlık olarak görürüm. Bu yüzden de hiç ikaz edilmedim. Gece asla bakmam, uyuduğum yerden uzak tutarım.”

Ahmet, 51, İzmir, Iphone 6S takipçi (copycat)

Katılımcıların %50'si araba kullanırken telefonu kullandığını, %25'i oyun oynadığını bildirmiştir. Araba kullanırken telefon kullananların çoğunluğu bağımlılardır. (**Araba kullananların %50'si bağımlı**, %33'ü ılımlı, %17'si düzenlilerdir. Takipçilerin hiçbiri araba kullanırken telefon kullanmamaktadır. Oyun oynayanların %67'si bağımlı, %33'ü düzenlilerdir. Diğer profillerden hiç kimse oyun oynamamaktadır. Araba kullanırken telefon kullananlar ve telefonlarında oyun oynayanların çoğunluğu yine **bağımlı olanlardır**.)

“Sosyal ortamlarda gerekmedikçe kullanmam, kullanılmasını saygısızlık olarak görürüm. Ama araba kullanırken kullandığım için polisten ceza yedim.”

Naciye, 48, Antalya, Iphone 5 bağımlı (**addict**)

“İlk defa aileyle birlikte Trivia Crack oynamaya başladım. Bilgi yarışmalarını oynuyorum.”

Melike, 52, Antalya, Samsung Galaxy S7 dengeli (regular)

Tüm profiller telefonuna ulaşamadığında **rahatsızlık hissi** duyuyor. Ancak addictsler için bu problematik bir davranışa dönüşüyor. Bir bağımlı (**addict**) şöyle dedi:

“Telefonuma ulaşamazsam bütün hayatım kararır. Hatta Perşembe günü telefonuma güncelleme geldi, yaptım. Telefon kilitlendi. Telefoncuyla yatağından kaldırdım. Maillerim, iş görüşmelerim yüzünden kötü hissederim. Strese girerim, hatta öfkelenirim.”

Yusuf, 62, Antalya, Iphone 5

Hatta diğer bağımlı (**addict**) larda benzer ifadelerde bulundu:

“Telefona ulaşamadığımda strese girerim. İçindeki numaralar ve bilgiler önemli. İşim için de çok kullandığımdan ulaşmamak beni strese sokar.”

Naciye, 48, Antalya, Iphone 5

“Mutlaka telefonuma ulaşmak isterim. Bağımlıyım biraz. İçindeki veriler için üzülürüm. Ulaşamadığımda rahatsız hissederim.”

Cangül, 53, Antalya, Samsung

Son olarak, telefona cevap verme ve hemen cevap bekleme konusunda tüm profillerde görülen hemen hepsi anında cevap veriyor ve geri dönüyor, genel olarak hemen cevap verilmesini de bekliyorlar. Ancak cevap beklentisi konusunda farklı davranışlar sergiliyorlar. **İlimli ve Bağımlıların** cevap verme konusunda hassas yaklaşımları görülmekte ve bu diğer profillere göre daha problematik bir davranış olarak ortaya çıkmakta. **Takipçilerin** bu duruma daha anlayışlı baktıklarını görüyoruz.

“Karşı tarafın mutlaka dönmesini beklerim. Cevap vermezsem üzülen adam tekrar arar. Aramazsa hiyerarşik bir kafası vardır.”

Suavi, 68, İzmir, Samsung

İlimli (moderate)

“Anında cevap verilmesini isterim. Vermezse fırçayı yer. Çünkü ben her zaman hemen cevap veririm, anında dönerim.”

Yusuf, 62, Antalya, Iphone 5

bağımlı (**addict**)

AKILLI TELEFON KULLANIMININ BAĞIMLI DAVRANIŞLARININ ORTAYA ÇIKIŞI:

Kullanıcı profillerine bağlı akıllı telefonla ilişkilendirilen faktörler iki ana kategoride ortaya çıkmıştır: Kullanıcı karakterleri ve teknolojiyle ilişkili faktörler.

KULLANICI İLE İLİŞKİLİ FAKTÖRLER:

12 katılımcıdan 4 tanesinde **reddedilme korkusu** vardır. (2 takipçi, 1 düzenli, 1 ilimli). Bağımlılardan böyle bir bildirim gelmemiştir. 12 katılımcıdan 4 tanesinde **onay ihtiyacı** vardır. (İlimlilerden 1 kişi düzenlilerden 1 kişi, takiplerden 1 kişi, bağımlılardan 1 kişi). **Yalnızlık duygusu** sadece katılımcılardan 1’inde (düzenli kullanıcı 1 kişi) saptanmıştır. Katılımcılardan 11 kişi **dışa dönük** olduğunu bildirmiştir. Sadece Bağımlılardan 1 tanesi **içe dönük** olarak kendini ifade etmiştir. Katılımcılardan 4 tanesi **konformisttir**. (Bağımlılardan 2 kişi, ilimlilerden 1, takipçilerden 1 kişi). Katılımcılardan 3 tanesi **bağımlıdır**. (Bağımlılardan 2 kişi, takipçilerden 1 kişi kendilerinin bağımlı olduğunu ifade etmişlerdir). Düzenli ve ilimli gruplarında böyle bir bildirim yoktur. Katılımcılardan 8 kişi **risk** almayı sevdiğini söylemiştir. (İlimli 2 kişi, takipçi 2 kişi,, Bağımlılardan 2 kişi, düzenlilerden 1 kişi). Katılımcılardan 6 kişi **anksiyete/stres** bildirmiştir. (Bağımlılardan 2 kişi, takipçilerden 1 kişi, düzenlilerden 1 kişi, İlimlilerden 1 kişi).

Katılımcılardan 11 kişi sosyal hayatının **aktif** olduğunu söylemiştir. Sadece 1 bağımlı sakın olduğunu söylemiştir. Katılımcıların tamamı (12 kişi) **duygusal**, 3 tanesi **takıntılı** olduğunu belirtmiştir. (İlimlilerden 1 kişi, takipçilerden 1 kişi, düzenlilerden 1 kişi). Katılımcılardan 1 tanesi **utanma** duygusu bildirmiştir. (Takipçilerden 1 kişi). Diğer profil gruplarından böyle bir bildirim gelmemiştir.

ADDICTS profili kendini, dışa dönük, aktif, duygusal, utanma duygusu ve takıntılı kişilikler görülmüştür.

COPYCATS profili kullanıcılarda reddedilme korkusu, onay ihtiyacı, risk almayı seven, konformist, dışa dönük, aktif, duygusal

MODERATES profili dışa dönük, duygusal, risk alan, aktif kişiliklerdir.

REGULARS profili, yalnızlık duygusu, takıntılı, aktif, dışa dönük, strese giren kişilerdir.

Burada ayırt edici olan, reddedilme korkusu ve onay ihtiyacı, utanma duygusu, risk alma takipçilerde daha çok, yalnızlık duygusu sadece düzenlilerde görülmüştür. Takıntılı olma durumu takipçiler ve düzenli kullanıcılarda vardır. Onlara daha az oranla ilimli kullanıcılarda vardır. Katılımcıların çoğunluğu aktif, dışa dönük, duygusal, risk almayı

seven kişiliklerdir. Baby Boomers kuşağının ortak özelliği olarak görülen aktif, dışa dönük, duygusal olma, optimist, başına buyruk ve risk almayı seven kişilik özellikleri göze çarpmaktadır.

“Bazen yalnızlık hissediyorum, ama mutlaka dışarı çıkıp arkadaşlarımla buluşup bu duyguyu ekarte ederim. Bazen takıntılı davrandığım olur. Hijyen gibi”.

Semra, 49, İstanbul, Iphone 5 **düzenli (regular)**

“Yalnızlık duygusu hissetmiyorum. Onay ihtiyacı da duymam, kararlıyım. Takıntılarım yoktur.”

Kadri, 53, İstanbul, Samsung Note-2 bağımlı (**addict**)

TEKNOLOJİ İLE İLGİLİ FAKTÖRLER:

Son yirmi yılda, cep telefonları basit iletişim cihazları olmaktan çıkarak kısaca “akıllı telefon” olarak adlandırılan karmaşık kablosuz mobil cihazlar halini almışlardır (Cheever vd., 2014). Tüm katılımcılar akıllı telefonlarını internet, kullanım kolaylığı, taşınabilir olması, internete erişim, sosyal ağlar, tasarım ve interaktif özelliği ile ilişkilendirdiler. Fotoğraf kalitesi ve türlü iletişim olanağı konusunda önemli bulduklarını da belirttiler.

“Şarjının uzun süre bitmemesi için bir teknoloji istiyorum. Şarjı çabuk bitiyor. İçeriği kullanımı kolay olması benim için önemli. T-50 bir telefon almıştım, kullanmadım, attım. Oyun oynuyorum.”

Yusuf, 62, Antalya, Iphone 5 bağımlı (**addict**)

“Eski telefonların hafızası 1500 numarayı taşıyor. O yüzden akıllı telefon kullanıyorum. En çok telefon olarak kullanıyorum. İnternete erişim önemli. Fotoğraf ve video çekimi de öyle.”

Havva, 63, Antalya, Samsung ılımlı (**moderate**)

“Genellikle yalnızca telefon olarak kullanıyorum. Daha çok işim gereği bilgisayar başındayım, o yüzden bilgisayarı daha çok kullanıyorum. Ama benim için tasarımı önemli. İnternete erişimi ve kolay taşınabilir olması da pratiklik sağlıyor. Hiç oyun oynamam.”

Nail, 51, İstanbul, Samsung ılımlı (**moderate**)

Katılımcıların hepsi **tasarıma** önem veriyor. Sadece ılımlı'lardan 2 kişi, takipçilerden 1 kişi hız ve **facebook erişimi** sadece ılımlı grubu için önemli değil. Diğer grupların tamamı için her iki özellik de önemli. **Oyun** oynayan 2 bağımlı, 1 düzenli var (Tüm katılımcılardan 3 kişi oyun oynuyor). **Görsel ara yüz** daha çok bağımlılar için önemli. Tüm katılımcılar arasında sadece 2 bağımlı, 1 ılımlı görsel arayüze önem veriyor. **İnternete erişim, interaktif özelliği, iyi fotoğraf çekmesi, tasarım ve sosyal ağlar** tüm profiller için %100 önemli görülmüştür.

Her dört profilde de teknoloji bağımlılık davranışları sergilemektedir. Bu davranışlar dört gruptan ikisinde bir sorun temsil etmekte: Bağımlılar ve takipçiler. İki grup da aynı davranışları sergilemekte, fakat bağımlılar akıllı telefonlarıyla biraz **daha fazla vakit harcamaktalar**. Her iki grup da **telefonsuz kendilerini rahatsız hissediyorlar**. Buna ek olarak takipçiler olumsuz etkilerinin **daha az farkında/bilincindedir**.

AKILLI TELEFON BAĞIMLILIK DAVRANIŞLARININ SONUÇLARI:

3 ana kategoride belirlenmiştir: Verimlilik üzerine etkileri, Sosyal yaşam üzerine etkileri ve sağlık üzerine etkileri.

VERİMLİLİK ÜZERİNE ETKİLER:

Özellikle ileri düzeyde işletim sistemine sahip olan ve çok sayıda uygulamayı çalıştırabilen akıllı telefonlar, kendilerine özgü düzenlenen işletim sistemleri ile bu işletim sistemlerine uygun olarak geliştirilmiş uygulamalar sayesinde son derece ilgi çekici özelliklere sahip olmuştur. Bu bağlamda bilgisayar ile yapabilecek her şey ve daha fazlası mekandan bağımsız / mobil olarak artık akıllı telefonlar ile gerçekleştirilebilmektedir (Özkoçak, 2016).

Katılımcılardan 9 kişi akıllı telefon kullanımının iş hayatındaki verimliliği arttırdığını söylediler.

“Akıllı telefon kullanımı çoğu zaman çıkardığım iş miktarı üzerine olumlu etki yapıyor. İşleri ertelememe asla neden olmaz.”

Melike, 52, Antalya, Samsung Galaxy S7 **REGULAR**

“Akıllı telefon kullanımı işimle ilgili fotoğraf paylaşmak için güzel. Ama iş miktarını çok da etkilemiyor. Performansım üzerine olumsuz etkisi var, dikkatimi azaltıyor. Özellikle “like” takibi vaktimi alıyor, dikkat olayını azaltıyor.”

Ahmet, 51, İzmir, Iphone 6S **COPYCAT**

“Arkadaş ilişkilerimde telefon sadece araçtır. Ama sosyal ilişkilerim işe de dönüşebiliyor. Akıllı telefonum bu açıdan iş hayatımda olumlu etki ediyor. Performansımı ve çıkardığım iş miktarını artırıyor.”

Naciye, 48, Antalya, Iphone 5 **ADDİCT**

Katılımcılardan sadece 1 kişi (takipçi) **olumsuz**, 2 kişi (1düzenli, 1 ılımlı) **etkisiz** olduğunu ifade ettiği görüldü.

SOSYAL HAYAT ÜZERİNE ETKİLERİ:

Bahsedilen bu genel doyum hoş vakit geçirme, sıkıntılardan uzaklaşma, sevgi, evlilik, arkadaşlık ve iş olarak ifade edilmektedir (Diener vd., 1998 ve Yetim, 2001’den aktaran Özer, 2009). Bu yaklaşımlara göre tüm bu faaliyetler oyalanmak ve dolaylı olarak rahatlamak ve mutlu olmak amacıyla gerçekleştirilmektedir. Bu nedenle birey sahip olduğu olanaklar çerçevesinde kendisini oyalayabilecek herhangi bir şeye gereksinim duymaktadır. Wan ve Chiou, (2013) yaptıkları bir araştırmada bireyin psikolojik ihtiyaç ve motivasyonlarını aşağıdaki gibi listelemişlerdir:

- Eğlence ve boş zaman
- Duygusal başa çıkma (yalnızlıkta oyalanma, can sıkıntısı, stres boşaltması, rahatlama, öfke ve hayal kırıklığı boşaltımı)
- Gerçeklikten kaçış
- Kişiler arası ve sosyal ihtiyaçların tatmini (arkadaşlar edinmek, dostlukların güçlendirilmesi ve bir anlamda ait olma ve tanınmanın oluşması)
- Başarı ihtiyacı,
- Heyecan ve meydan okuma ihtiyacı
- Güç ihtiyacı (üstünlük duygusu, kontrol arzusu ve kendine güveni kolaylaştırması).

Eğlence, duygusal başa çıkma ve başarılı olma isteği bireyin içinde bulunduğu ortamdan/durumdan kaçışını ve rahatlama gereksinimlerini de karşılamaya dönüktür. Boş zamanı değerlendirmek yani oyalanmak için tercih edilen gazete/kitap okuma, film izleme, gezinme vb modern hayat ve teknolojik yenilikler ile değişime uğramıştır. Türkiye’de 1980 sonrası dönemde gündelik yaşamın biçimlenmesinde televizyon önemli bir etkiye sahipken, mobil cihazların 1990’lı yılların başlarından itibaren çok sayıda kişiye ulaşmasıyla bireyler artık bu cihazlarla oyalanmaya başlamıştır. Zaman ilerledikçe de bu cihazları kullanmak alışkanlığa dönüşmüş ve bu cihazlarla geçirilen zaman, yaşamın her anını etkileyerek gündelik yaşamın merkezine konumlanmıştır. Teknolojik gelişmeye bağlı olarak üretilen cihazların yayılımı ve kitleleşmesi/kitlesizleşmesi sonucunda bireyler aynı zamanda bu cihazlara zorunlu olarak ihtiyaç duyar hale getirilmiştir (Özkoçak, 2016).

Katılımcıların çoğunluğu sosyal hayat üzerine olumlu etkilerini söylemiştir. Arkadaşlarıyla görüşmek için sadece akıllı telefonu bir araç olarak gördüklerini, ama yalnızlık hissettiklerinde dışarı çıkıp bu duyguyu giderdiklerini ifade etmişlerdir.

“Bazen yalnızlık hissediyorum, ama mutlaka dışarı çıkıp arkadaşlarımla buluşup bu duyguyu ekarte ederim. Bazen takıntılı davrandığım olur. Hijyen gibi”.

Semra, 49, İstanbul, Iphone 5 düzenli (regular)

Genelde yalnızlık hissetmediklerini, sosyal ağların fiziksel olarak buluşmak, grupları biraraya getirmek için bir araç olduğunu ve bir arada olduklarında bu ortama

gelemeyenlerle her şeyi paylaştıklarını, bunun da olumlu etkileri olduğunu belirttiler. Bir arada olduklarında telefonun sohbetlerini, etkinliklerini olumsuz etkilemediğini, fotoğraf paylaşarak, ortamı paylaşarak daha çok katılım sağladıklarını, bu ortamlarda da sadece telefonla ilgilenmeyi saygısızlık olarak gören bir kuşak olduklarından sosyal hayatlarını olumsuz etkilemediğini belirttiler. Çok aktif sosyal hayatları olduğundan ve genelde dışarıya dönük kişilikleri olduğundan telefonun olumsuz etkisinin olmadığını ifade ettiler.

“Sosyal hayatta yalnızlık hissetmiyorum. Hatta bazen yalnızlığı severim.”

Nail, 51, İstanbul, Samsung

“Sosyal hayatta yalnızlık hissetmiyorum. Takıntılarım da yok.”

Melike, 52, Antalya, Samsung Galaxy S7

Sadece bağımlılardan 1 kişi sosyal ağlardan dolayı eve daha bağımlı olduğunu, ama dışarıya çıkması ve arkadaşlarıyla buluşması için telefonun çok da engel teşkil etmediğini söyledi.

“Sosyal olarak yalnız hissetmiyorum. Sosyal ağlar eve bağımlı yaptı. Ama bir arkadaşımın buluşmak, kahve içmek istiyorsam telefon çok da engel değil.”

Cangül, 53 Antalya, Samsung

Ancak negatif etki olarak, kendilerini özellikle **sosyal ağlarda başkalarıyla tartışır halde** bulduklarını belirttiler. Bu tartışmaların genelde başka bir arkadaşını savunmak için olduğunu söylediler. (2 takipçi, 2 bağımlı, 1 ılımlı). Ama bu tartışmaların düzeyli bir şekilde olduğunu ve hakaret içermediğini belirttiler. Bu olumsuz etkinin daha çok bağımlı ve takipçiler için geçerli olduğu ortaya çıktı. (bağımlılardan 2 kişi, takipçilerden 2 kişi ılımlılardan 1 kişi).

SAĞLIK ÜZERİNE ETKİLERİ:

Katılımcılardan 8 kişi sağlık üzerine olumsuz etkiler bildirdi. Bağımlılardan 4 kişi, ılımlılardan 2 kişi, düzenlilerden 2 kişi olarak belirlendi.

“Kullanım süresine dikkat ederek hareket ettiğim için sağlığımla ilgili bir şikayete sebep olmadı.”

Ahmet, 51, İzmir, Iphone 6S

“Telefonu uzun süreli kullanma nedeniyle kulak ağrısı çektim”.

Havva, 63, Antalya, Samsung

Takipçiler böyle bir olumsuz etki bildirmedi.

SONUÇ

Yakın zamanda yürütülen çalışmalar, bilişim bağımlılığının okul performansını düşürdüğünü, aile içi çatışmaya neden olduğunu ve işle ilgili sorunlara ve ekstrem durumlardaysa ağır depresyon ve yalnızlık hislerine yol açtığını göstermektedir. Bilişim teknolojisi bağımlılığının aynı zamanda çalışanın diğer işleriyle ilgili konsantrasyonunu bozarak performans düşüklüğüne yol açtığı gösterilmiştir. Diğer teknoloji bağımlılıklarına benzer şekilde, aşırı yahut bağımlılık yapıcı akıllı telefon kullanımının da kullanıcıların üzerinde olumsuz etkiye neden olduğu ortaya konmuştur (Lapointe vd., 2013).

Lortie ve Guitton, 2013’ün de ortaya koydukları gibi aşırı internet kullanımı önümüzdeki yıllarda sosyal ve ekonomik maliyetlerle ilişkilendirilebilir ve hem kullanıcılar hem de klinik ve araştırma toplulukları için çeşitli sonuçlar barındırmaktadır. Aşırı akıllı telefon kullanımının doğası ve bağımlılık mekanizmaları içerip içermediğiyle ilgili halihazırda yürütülen tartışmalar olsa da, internet ile ilişkili faaliyetlere maruziyet sürekli artmakta ve bireylerin hayatlarının farklı süreçleriyle ilintili olarak düşünüldüğünde, böyle bir durumun sonuçları da zararlı olabilir.

Akıllı telefonlar ve bu cihazların sürekli değişen bilgiye erişimi nedeniyle insanların bilgiye erişme biçimleri değişiklik göstermiştir ve bu durum da neden bu tür bağımlılıkların ortaya çıkmaya başladığını açıklayabilir. Akıllı telefonların bu olumlu

yönleri de görmezden gelinmemelidir. Akıllı telefonlar farklı bağlamlarda çok sayıda faydalı kaynağa erişim sağlamanın yanı sıra çok geniş çaplı problemleri düşünce ve davranışlar için faydalı olabilecek bağımlılık yaratıcı içeriğe erişim sağlar. Araştırmalarımız literatür ile uyumlu bir şekilde, akıllı telefonların olumlu davranışları öne çıkaracak şekilde dizginlenebileceğini ve belki de yakın gelecekte bu bağlamda bir sensör görevi görebileceğini ortaya koymaktadır. Gelecekte, daha geniş örneklerle yürütülecek çalışmalar, bu davranışların altında yatan örtülü yapıları, bağımlıların davranışsal profillerini ortaya koymak üzere ilgi çekici bir alan olarak önümüzde durmaktadır.

Kaynaklar

Ada, Serkan ve Tatlı, Hasan Sadık (2012). “Akıllı Telefon Kullanımını Etkileyen Faktörler Üzerine Bir Araştırma” Kahraman Maraş Sütçü İmam Üniversitesi, İ.İ.B.F., İşletme Bölümü, Kasım.

Adıgüzel, Orhan; Batur, H. Zeynep ve Ekşili, Nisa (2014). Kuşakların Değişen Yüzü ve Y Kuşağı ile Ortaya Çıkan Yeni Çalışma Tarzı: Mobil Yakalılar, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi Yıl: 2014/1, Sayı:19.

Aldhaban, F. (2012). “Exploring the Adoption of Smartphone Technology: Literature Review”, 2012 Proceedings of PICMET’12: Technology Management for Emerging Technologies.

Arslan, A. ve Staub, S. (2015). Kuşak Teorisi ve İç girişimcilik Üzerine Bir Araştırma, KAÜ İİBF Dergisi, 6 (11), 1-24.

Baş, Türker ve Akturan, Ulun (2013). Nitel Araştırma Yöntemleri, 2.Baskı, Haziran, Ankara.

Bao, P., Pierce, J., Whittaker, S., Zhai, S. (2011). “Smart Phone Use by Non-Mobile Business Users”, MobileHCI 2011, Stockholm, Sweden, August 30–September 2.

Bianchi, A. &Phillips, J.G. (2005). Psychological predictors of problem mobile phone use. *Cyber Psychology & Behavior*, 8 (1), 39-51.

Bødker, M., Gimpel, G., Hedman, J. (2009). “The User Experience of Smart Phones: a Consumption Values Approach”, 8th Global Mobility Roundtable, Cairo, Egypt.

Brenner, J . (2013) Pew Internet: Mobile. Pew Internet and American Life Project. <http://pewinternet.org/Commentary/2012/February/Pew-Internet-Mobile.aspx> (erişim 01.06.16).

Cheever, Nancy A.; Rosen, Larry D.; Carrier, L. Mark & Chavez, Amber (2014). Out of sight is not out of mind: The impact of restricting wireless mobile device use on anxiety levels among low, moderate and high users, *Computers in Human Behavior*, Volume 37, August, 290–297.

Chen, J. V., Yen, D. C., Chen, K. (2009). “The Acceptance And Diffusion of The Innovative Smart Phone Use: A Case Study of a Delivery Service Company in Logistics”, *Information & Management*, 46: 241–248.

Çankaya, Z. C. (2009), “Öğretmen adaylarında temel psikolojik ihtiyaçların doyumu ve iyi olma”, *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 7(3), 691-711.

Deci, E.L., Ryan, R.M. (2000). "The "What" And "Why" Of Goal Pursuits: Human Needs And The Self- Determination Of Behavior", *Psychological Inquiry*, 11, pp. 227–268.

Demirci, Kadir; Orhan, Hikmet; Demirdaş, Arif; Akpınar, Abdullah ve Sert, Havva (2014). Validity and Reliability of the Turkish Version of the Smartphone Addiction Scale in a Younger Population. *Klinik Psikofarmakoloji Bülteni*, Cilt: 24, Sayı: 3, *Bulletin of Clinical Psychopharmacology*, Vol: 24, N.: 3. www.psikofarmakoloji.org

Diana, James (2012). Problematic use of mobile phones: Measuring the behaviour, its motivational mechanism, and negative consequences, December, Doctoral dissertation, Queensland University of Technology Brisbane, Australia. http://eprints.qut.edu.au/54749/1/Dianna_James_Thesis.pdf

Diener, E., Sapyta, J. J & Suh, E. (1998). Subjective well-being is essential to well-being. *Psychological Inquiry*, 9(1), 33-37.

Kang, Y. M., Cho, C. & Lee, S. (2011). "Analysis of Factors Affecting the Adoption of Smartphones", *IEEE International Technology Management Conference*, San Jose, CA, USA.

Lane, W., Manner, C. (2011). "The Impact of Personality Traits on Smartphone Ownership and Use", *International Journal of Business and Social Science*, Vol. 2, No. 17, 22-28.

Lapointe, Liette; Boudreau-Pinsonneault, Camille & Vaghefi, Isaac (2013). Is Smartphone usage truly smart? A qualitative investigation of IT addictive behaviors, 46th Hawaii International Conference on System Sciences, 1063-1072.

Lee, Yu-Kang; Chang, Chun-Tuan; Lin, You; Cheng, Zhao-Hong (2014). *Computers in Human Behavior*, 31, 373–383.

Lester, S.W., Standifer, R.L., Schultz, N.J. & Windsor, J.M. (2012) "Actual Versus Perceived Generational Differences at Work: An Empirical Examination", *Journal of Leadership & Organizational Studies*, 19 (3), 341 –354, Erişim Tarihi: 20.05.2016

Lortie, C.L. & Guitton, M.J. (2013). Internet addiction assessment tools: dimensional structure and methodological status. *Addiction*. Volume 108, Issue 7, pages 1207–1216, July.

Moss, S. (2010) "Generational Cohort Theory", *Psychlopedia*, Key theories, Developmental theories, Erişim Tarihi: 27.05.2016, <http://www.psych-it.com.au/Psychlopedia/article.asp?id=374>.

Oulasvirta, A., Rattenbury, T., Ma, L., & Raita, E. (2012). Habits make smartphone use more pervasive. *Personal and Ubiquitous Computing*, 16 (1), 105–114.

Özer, G. (2009). Öz-Belirleme kuramı çerçevesinde ihtiyaç doyumu, içsel güdülenme ve bağlanma stillerinin üniversite öğrencilerinin öznel iyi oluşlarına etkileri. *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Özkoçak, Yelda (2016). Türkiye’de Akıllı Telefon Kullanıcılarının Oyalanma Amaçlı Tercih Ettikleri Mobil Uygulamalar *Beykent Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi İletişim ve Tasarım Bölümü, Global Media Journal TR Edition*, 6 (12), Bahar/Spring.

Sarı, İ., Yenigün, Ö., Altıncı, E. E., ve Öztürk, A. (2011). Temel Psikolojik İhtiyaçların Tatmininin Genel Öz Yeterlik Ve Sürekli Kaygı Üzerine Etkisi, Spor metre Beden Eğitimi Ve Spor Bilimleri Dergisi 1x (4) 149-156, Ankara.

Strauss, W. & Howe, N. (1991) "Generations: The History of America's Future, 1584 to 2069", William Morrow and Company, Inc., New York, ISBN-13: 978-0688119126.

Taylor, J.C. (2008). Whither March the Cohorts: The validity of Generation Theory as a Determinant of the Socio Cultural Values of Canadian Forces Personnel, Canadian Forces College – College Des Forces Canadiennes, Nssp 10 - Pesn 10, Erişim Tarihi: 14.05.2016, <http://www.cfc.forces.gc.ca/259/281/280/taylor.pdf>.

Tossell, Chad; Kortum, Philip; Shepard, Clayton; Rahmati, Ahmad & Zhong, Lin (2015). Exploring Smartphone Addiction: Insights from Long-Term Telemetric Behavioral Measures, iJIM, Volume 9, Issue 2, 37-43.

Vaghefi, I., Lapointe, L., and Boudreau-Pinsonneault, C. (2016) A typology of user liability to IT addiction. Info Systems Journal, doi: [10.1111/isj.12098](https://doi.org/10.1111/isj.12098).

Wan, Chin-Sheng ve Chiou, Wen-Bin (2013). "Ergenler İnternet Oyunlarına Neden Bağlımlılar: Tayvan'da Bir Mülakat Çalışması", (Çev. Fatma Kenevir). Temmuz – Aralık. Toplum Bilimleri Dergisi, 7, 14, 411-418.

Yıldırım, Ali ve Şimşek, Hasan (2013). Sosyal Bilimlerde Nitel araştırma Yöntemleri, 9. Baskı, Ekim, Ankara.

[www.dijitalajanslar.com/y-kusagi/ Büyük Bebek Patlaması Kuşağı / The Baby Boomers Generation/20.05.2016](http://www.dijitalajanslar.com/y-kusagi/Buyuk-Bebek-Patlaması-Kuşağı-The-Baby-Boomers-Generation/20.05.2016)

www.mobilike.com/nesilden-nesile-mobil/?lang=tr

tr.m.wikipedia.org/fenomenoloji Erişim tarihi:20.05.2016.